

Bölüm 1

ÖZELLEŞTİRME SÜREÇLERİNİN BANKALARIN FİNANSAL PERFORMANSLARINA ETKİSİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ¹

Yusuf BAKTIR²
Arzum ERKEN ÇELİK³

GİRİŞ

Ekonomide önemli bir yere sahip olan bankacılık sektörü, Türkiye'nin de ekonomik olarak gelişiminde finansal piyasalar açısından çok etkilidir. Bu nedenle bankacılık sektörünün yapısında, ortaya koyduğu ürün ve hizmetlerdeki değişimler sadece banka sahiplerini, çalışanlarını ve müşterilerini değil, ülkenin genel ekonomik seyrinden etkilenen her bireyi ve kurumu ilgilendirmektedir. Dolayısıyla bankaların verimli çalışması için finansal performanslarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi, ayrıca dönem dönem bankacılık anlayışındaki farklılaşmaların bu verimliliğe etkilerinin belirlenmesi de hem finansal piyasaları etkileyen karar vericiler için, hem de araştırmacılar için önemli bir noktadır. Bu çalışmada Türkiye'de 2000-2001 Krizi'yle birlikte gelen banka özelleştirmelerinin bankalar açısından sonuçlarına dikkat çekilmektedir. Türk Bankacılık Sektörü'nde özelleştirme sürecinden geçmiş ve halen faaliyet göstermekte olan mevduat bankalarının performanslarının ilgili özelleştirme süreçleri öncesinde ve sonrasında nasıl geliştiği, bunları etkileyen faktörlerin neler olduğu ve etki yönleri ortaya konmaya çalışılmıştır.

Bankaların kurumsal ve sektörel finansal performanslarının incelendiği çalışmaların çoğunda ilgili bankalara ait birtakım finansal oranları ve makroekonomik faktörleri kapsayan içsel ve dışsal belirleyicilerin yapılan analizlere dâhil edildiği görülmektedir. Türkiye örneğinde rastlanmasa da dünyada çeşitli ülke örnekleri üzerinden özelleştirme süreçlerine tabi tutulmuş olan bankaların finansal performanslarındaki gelişmeleri, bu gelişmeleri etkileyen faktörleri inceleyen çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Portekiz'de özelleştirilen bankaları inceleyen Braz

¹ Bu çalışma, "Özelleştirilen Bankaların Finansal Performans Değişiminin Panel Veri Analizi ile İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Arş. Gör., Üsküdar Üniversitesi, yusuf.baktir@uskudar.edu.tr

³ Doç. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, aerken@ogu.edu.tr

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bankaların performanslarını artırmaya yönelik başarılı stratejiler belirlemesine rehber olabilmeyi amaçlayan bu çalışmada özelleştirilen dört Türk bankasının ilgili süreçteki finansal performansı ve buna etki eden iç ve dış değişkenler araştırılmıştır.

Bu amaçla yapılan analizler sonucunda iç değişken oranlarından SER (Özkaynaklar + Toplam Kar / Toplam Aktifler) ve FGFG (Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri) oranlarının, çalışmada bağımlı değişkenler olarak ele alınan Aktif Karlılığı (ROA), Özkaynak Karlılığı (ROE) ve Net Faiz Marjı (NIM) oranlarının üçünü de etkilediği görülmüştür. Bankaların finansal performanslarını iyileştirebilmeleri için bu değişkenlerin etkilerinin dikkate alınması gerektiği anlaşılmıştır. İç değişkenlerden KRE (Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler) ROE (Özkaynak Karlılığı) üzerinde negatif bir etkiye sahiptir.

Dış faktörler açısından ise EKO (GSYH'deki büyüme), hem ROA, hem ROE, hem de NIM oranlarını etkilerken FAİZ (TCMB Gecelik Faiz Oranı), ROA ve ROE oranları üzerinde etkili olmaktadır. Bankaların karlılık analizlerinde özellikle finansal sektörün temel parametrelerinden olan EKO ve FAİZ değişkenlerini iyi takip etmeleri gerektiği anlaşılmaktadır.

Çalışma sonuçlarının bankacılık sektörü ile ilişkili politika oluşturanlara, araştırmacılara, finansal piyasa aktörlerine, özellikle banka yöneticilerine ve sermayedarlarına analiz ve kararlarında yardımcı olabileceği düşünülmektedir. Gelecek çalışmalarda farklı değişkenlerin açıklayıcı olarak seçilmesi, farklı analiz yöntemlerinin tercih edilmesi ve çeşitli benzer ve farklı özelleştirme süreçleri uygulanan ülke örneklerinin birbirleri ile karşılaştırılması, bu alandaki araştırmaların zenginleşmesini sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

1. Altunkaynak B. (2007). Sektörel Panel Veri Analizi Yaklaşımıyla Türkiye'nin AB Ülkelerine İmalat Sanayi Bakımından İhracatının Belirlenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
2. Athanasoglou, P., Brissimis, S. & Delis, M., (2005). Bank-Specific, Industry-Specific and Macroeconomic Determinants of Bank Profitability. *Working Paper*, Bank of Greece.
3. Beck, T., Crivelli, J. M. & Summerhill, W. (2003). State Bank Transformation in Brazil-Choices and Consequences. *Conference on Bank Privatization*, World Bank, Washington D.C.
4. Bonaccorsi di Patti, E. & Hardy, D., (2003). Bank Reform and Bank Efficiency in Pakistan. *IMF Working Paper*, WP/01/138.
5. Braz, J., (1999). Bank (re)privatization in Portugal. *Conference on Bank Privatization*, World Bank, Washington D.C.
6. Clarke, G. R. G. & Cull, R. Why Privatize? The Case of Argentina's Public Provincial Banks. *World Development*, 1999: 27(5), 865-886.
7. Farabullini, F. & Hester, D., (2001). The Performance of Some Recently Privatized Italian Banks. *Working Paper*, University of Wisconsin.

8. Gujarati, D., (2003). *Basic Econometrics*, New York: The McGraw-Hill Companies, Inc.
9. Megginson, W. L., Verbrugge, J. A. & Owens, W. L., (1999). State Ownership and the Financial Performance of Privatized Banks: An Empirical Analysis. *Conference on Banking Privatization*, World Bank, Washington D.C.
10. Omran, M., (2003). Privatization, State Ownership and the Performance of Egyptian Banks. *Conference on Bank Privatization*, World Bank, Washington D.C.
11. Otchere, I., (2003). Do Privatized Banks in Middle and Low Income Countries Perform Better than Rival Banks? An Intra-Industry Analysis of Bank Privatization. *Working Paper*, University of Melbourne.
12. Tatođlu, F. Y. (2012). *Panel Veri Ekonometrisi*. İstanbul: Beta Basım Yayım.
13. Tunay, K.B. & Silpagar, M. (2006). Türk Ticari Bankacılık Sektöründe Kârlılığa Dayalı Performans Analizi-II. *TBB Araştırma Tebliđleri Serisi*, 2006(2).
14. Wooldridge, J. M. (2002). *Econometric Analysis of Cross Section and Panel Data*. London: The MIT Press.